

פרשת עקב תש"פ – המשמעות המהפכנית של הברכה

1. **דברים ח:** כי ה' אלוקיך מביאך אל ארץ טובה ... ארץ חטה ושערה וגפן ותאנה ורמון... ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלוקיך על הארץ הטבה אשר נתן לך: השמר לך פן תשכח את ה' אלוקיך... פן תאכל ושבעת ובתים טובים תבנה וישבת ... ורם לבבך ושכחת את ה' המוציאך מארץ מצרים - **ספרי עקב מג:** 'ואכלת ושבעת ... הישמרו לכם פן יפתה לבבכם' - היזהרו שמא תמרדו במקום שאין אדם מורד אלא מתוך שובע ... כיוצא בו (שמות לב,ו): 'וישב העם לאכול ושתה' ומהו אומר? 'עשו להם עגל מסכה' (שמות לב ח). **ברכות לב,א:** אין ארי נהם מתוך קופה של תבן אלא מתוך קופה של בשר. אמר רבי אושעיא משל לאדם שהיתה לו פרה כחושה, האכילה כרשינין [מאכל קטניות משובח] והיתה מבעטת בו. אמר לה: מי גרם לך שתהא מבעטת בי? כרשינין שהאכלתיך.

ברכות מח,ב: מניין לברכת המזון מן התורה שנאמר 'ואכלת ושבעת וברכת' - זו ברכת הזן, 'את ה' אלוקיך' - זו ברכת הזימון, 'על הארץ' - זו ברכת הארץ, 'הטובה' - זו בונה ירושלים. **שו"ע רבנו סימן מו:** ברכות השחר תקנום חכמים על סדר העולם והנהגתו, מה שהבריות נהנין בכל יום שיברכו להקב"ה בפעם ראשונה שנהנין ... להשלים המאה ברכות שחייב כל אדם לברך בכל יום מערב ועד בקר כמו שתיקן דוד המלך ע"ה – על ידי מעשה שהיו מתים בכל יום מאה נפשות מישראל ולא היו יודעים על מה מתים, עד שחקר והבין ברוח הקודש ותיקן מאה ברכות בכל יום ... וסמך לדבר מהתורה [בפרשתנו]: 'ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך' ... אל תקרי מה אלא מאה.

2. **רבנו בחיי ח,י:** יש לך להתעורר כאן, כי יש בפסוק זה "ואכלת ושבעת" פתח להבין סוד הברכות ולא תמצא בכל התורה בשום מקום שצווה הקב"ה שנברך לשמו כי אם במקום הזה.

בראשית א: ויברא אלוקים את התנינים הגדלים ואת כל נפש החיה הרמשת אשר שרצו המים ... ויברך אתם אלוקים לאמר פרו ורבו ומלאו את המים בימים – **רס"ג:** נתן להם הברכה של פריה ורביה ... וכמו שאמר על שרה 'וברכתי אותה וגם נתתי', ובצמחים אמר: 'וצויתי את ברכתי לכם': הטביע בבעלי החיים כולם ... את תשוקת ההזדווגות כדי להעמיד להם תחליף כשהם נחלשים ואובדים. **בראשית ב,ג:** ויברך אלוקים את יום השביעי - **אבן עזרא:** פירוש ברכה: **תוספות טובה,** ביום זה תתחדש בגופות כוח בתולדות [התחדשות הגוף] ובנשמה כוח ההיכר והשכל – **רמב"ן:** ודבר זה **נכון.** **שו"ת הרשב"א ח"ה נא:** מהו ענין הברכות? שהברכה תוספת טובה ומה יוסיף עבד לאדונו? **רבנו בחיי שם:** הוא יתברך מקור הברכה וכל הברכות משתלשלות ממנו, וכל הנמצאים המברכים אותו אין ברכותיהם כדאי לו... ואם יברכוהו כל היום והלילה מה יתרבה בכך? מה יתנו לו ומה מידם יקח?

3. **שמות יח,י:** ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים - **סנהדרין צד,א:** גנאי הוא למשה וששים ריבוא, שלא אמרו 'ברוך' עד שבא יתרו ואמר ברוך ה'. **לקו"ש יא/47 והערה 3:** צריך להבין הפירוש שלא אמרו 'ברוך' והרי משה וישראל אמרו שירה אחרי הנס דקרי"ס? ואם הכוונה על הלשון 'ברוך' דווקא, אינו מובן מהו היתרון בלשון זה על שירת הים?

4. **ספר החינוך מצווה תל:** באמרנו תמיד בברכות 'ברוך אתה ה', **אין המשמעות** כפי הדומה [כפי הרגיל]: להוסיף ברכה במי שאיננו צריך לשום תוספת חלילה. **ברכות לה:** כל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה כאילו נהנה מקדשי שמים, שנאמר 'לה' הארץ ומלואה'. רבי לוי מקשה: כתיב 'לה' הארץ ומלואה' וכתוב (תהלים קטו,טז) 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם?' לא קשיא: כאן קודם ברכה וכאן לאחר ברכה.

5. **תורה אור לז,ג:** תקנו חז"ל לברך ברכת המצוות לפני כל מצווה, כי ברוך מלשון המברך הגפן, שהוא מכופף ראש הזמורה לארץ ומשם צומח גפן אחר, והיינו בחינת השפעה והברכה מעולם עד עולם. לכן כתיב גבי יוסף 'ויקראו לפניו אברך', לפי שהיה צדיק המקשר מעולם עד עולם. וענין ברכה זו הוא כדי להיות גילוי 'מלך העולם', היינו שיהיה גילוי מלכותו יתברך נראה לעיני כל העולם.

לקו"ש י/78: גילוי האור האלוקי שעל ידי שירת משה, לא היה עדיין באופן של 'ברוך הוי', היינו בתכלית ההמשכה עד למטה ממש, כי הרי המציאות דלעומת זה לא התבררה על ידי עבודתם. עד שבא יתרו ואמר ברוך ה', שעל ידיו הייתה תכלית ההמשכה עד התחתון ביותר – ואז ניתנה התורה.